

Prikaz slučajeva kršenja osnovnih ljudskih prava u Srbiji

1. maj - 15. maj 2025. godine

Sloboda izražavanja

Napadnut novinar Insajdera

Dva muškarca bazirana u kampu ispred Narodne skupštine, napala su novinara Insajdera Stefana Miljuša. Miljuš je napadnut tokom izveštavanja kada su ga dva muškaraca udarila i tom prilikom mu izbili telefon iz ruke. Ovo nije prvi napad na novinare/ke koji se dešava u blizini šatora koji su postavljeni u Pionirskom parku i ispred Narodne skupštine, a gde su smešteni podržavaoci lika i dela predsednika Aleksandra Vučića. Ovaj napad dešava se u trenutku kada je objavljen Svetski indeks slobode medija, organizacije Reporteri bez granica. Iako se Srbija popela za dva mesta na listi, suštinski je ona nazadovala, jer je ukupan broj bodova opao. “U stvari, rezultat Srbije dostiže rekordno nizak nivo u 23-godišnjoj istoriji Indeksa”, istakao je šef EU-Balkan deska u Reporterima, a razlog tome su i “napori vladajuće stranke da uguši nezavisno novinarstvo političkim napadima.”

Neprimereno dodirivanje novinara

Predsednik Skupštine Grada Niša Igor Novaković, iz redova Socijalističke partije Srbije, neprimereno je dodirnuo novinara N1 na konferenciji za medije. “Nedolični gest uvredio je novinara na zadatku, što je nedopustivo za jednog funkcionera“, saopštili su sa televizije N1.

16 tužbi protiv aktiviste

Lokalni funkcioneri Srpske napredne stranke u Gornjem Milanovcu podneli su 16 privatnih tužbi protiv aktiviste grupe građana/ki “Uzinat” Branimira Stojčića. Tužbe se odnose na govor koji je Stojčić održao na protestu, kada je pročitao imena funkcionera SNS-a koji su bili u kampu formiranom u Pionirskom parku, koji je postao poznatiji kao “Ćacilend”. Sve tužbe su identično napisane a njihov očigledan cilj je da velikim brojem tužbi podnetim istog dana izvrše pritisak na lokalnog aktivistu.

Pritisци zbog podrške i učešća u protestima

Nastavljaju se pritisci prema studentima/kinjama i onima koji podržavaju studentske proteste. I dalje najviše negativnih posledica trpe zaposleni u prosveti. Nastavnica veronauke iz Čačka nalazi se na meti verbalnih napada na društvenim mrežama koji su se intenzivirali nakon što je uradila intervju sa studentima i profesorima Bogoslovskog fakulteta. Protiv čak 50 nastavnika/ca osnovne škole u Gornjem Milanovcu pokrenuti su disciplinski postupci zbog toga što su 20. i 24. januara potpuno obustavili nastavu u znak podrške studentima/kinjama. Zbog obustave nastave u znak podrške studentima, disciplinski postupak pokrenut je protiv profesora engleskog jezika u Tehničkoj školi u Bečeju. Upozorenje pred otkaz dobio je i profesor kragujevačkog Fakulteta medicinskih nauka zato što ne želi da drži online nastavu. Uprave pojedinih fakulteta počele su otvoreno da prete studentima/kinjama, pa je tako dekanat Medicinskog fakulteta u Nišu zapretio studentima/kinjama krivičnim postupcima. Studenti/kinje i profesori/ke su i dalje na meti policijskih mera. Dvoje studenata novosadskih fakulteta dobili su pozive na saslušanje zbog navodnog napada na stariju ženu kod Futoške pijace tokom protesta 16. januara. Podsećamo, starija žena je tada fizički nasrnula na studente/kinje koji su protestovali, te se u samoodbrani jednog od studenata/kinja žena spopetljala i pala. Studenta Pravnog fakulteta u Novom Sadu su ispred zgrade gde živi presrela dvojica muškaraca koji se nisu legitimisali a koji su se predstavili kao policajci koji su došli da mu najave da će biti pozvan na informativni razgovor. Profesor Elektrotehničkog fakulteta dobio je poziv sa nepoznatog broja, a osoba se predstavila kao inspektor i zapretio je profesoru da će ga privesti. Ovo je sve deo pokušaja zastrašivanja mladih ljudi i svih koji ih podržavaju kako bi odustali od svojih zahteva. Reperkusije trpe i drugi koji podržavaju proteste. Privatnim preduzetnicima iz Loznice, koji su učestvovali u organizaciji protesta u tom gradu došla je inspekcija, na osnovu spiska koji je sastavio načelnik Mačvanskog okruga. Koncert grupe Beogradski sindikat koja je javno podržala studente, zabranjen je u Kragujevcu što je otvoren primer cenzure sa kojom se suočavaju brojni muzičari koji su javno kritikovali aktuelnu vlast. Osim verbalnih pretnji i institucionalnih pritisaka, zabeleženi su i fizički napadi na one koji slobodno izražavaju svoje mišljenje. Muškarac iz Novog Sada pretučen je u jednom lokalu od strane trojice muškaraca jer je, kako tvrdi, na društvenim mrežama kritikovao vlast.

Sloboda okupljanja

Incidenti na protestima

Nepoznati muškarac se nasilno ponašao prema grupi maturanata/kinja na protestu. Na snimku se vidi kako ga policija odvodi, a okupljeni ga pitaju “Kako ga nije sramota da udari devojkicu”. Član SNS-a Vlada Mandić, napao je grupu studenata i ratnih veterana dok su prolazili pored Pionirskog parka gde se nedeljama nalazi kamp podržavalaca Aleksandra Vučića. Muškarac je kolima pokušao da probije blokadu kod Fakulteta bezbednosti. Do ovoga dolazi u trenutku kada je javnost saznala da je žena koja je kolima teško povredila studentkinju na blokadi 24. januara, puštena iz pritvora. Optužnica protiv nje je i izmenjena i sada je optužena za blaže krivično delo – “teško delo protiv opšte sigurnosti” umesto dela “pokušaj ubistva”. KRIK otkriva da je advokat ove žene koja je kolima razbila blokadu, branilac Milana Radoičića u slučaju Banjska.

Sloboda udruživanja

Aktivistima preti zatvor

Više javno tužilaštvo u Novom Sadu podnelo je optužni predlog protiv sedmoro aktivista neformalne studentske grupe Stav i petoro članova Pokreta slobodnih građana iz Novog Sada. Tužilaštvo je predložilo da Viši sud u Novom Sadu, okrivljene oglasi krivim zbog sumnje da su izvršili krivično delo Pripremanje dela protiv ustavnog uređenja i bezbednosti Srbije u saizvršilaštvu sa krivičnim delom Napad na ustavno uređenje i krivičnim delom Pozivanje na nasilnu promenu ustavnog uređenja i da im izrekne maksimalne zakonom propisane kazne za krivično delo koje im se stavlja na teret. Aktivistima preti kazna do 5 godina zatvora. Branioci aktivista ukazivali su na korišćenje nelagalo prisluškivanog razgovora kao ključnog dokaza, ali je sudija odbila da sačinjeni snimak izuzme iz spisa predmeta. Podsećamo, 6 aktivista je uhapšeno 14. marta nakon što je njihov prisluškivani razgovor objavljen na pro-režimskoj televiziji Informer. Drugih šestoro aktivista je otputovalo u Hrvatsku dan ranije na unapred zakazanu konferenciju na kojoj su bili učesnici i govornici. Njihovi stanovi su pretreseni i u međuvremenu je raspisana poternica za njima. Višem sudu u Novom Sadu je predloženo da odredi suđenje u odsustvu ovim aktivistima. Jedna od uhapšenih, profesorka Marija Vasić stupila je u štrajk glađu i žeđu. Ovaj slučaj predstavlja politički progon aktivista i ozbiljna je pretnja po budućnost pravosuđa i osnovnih sloboda građana. Uhapšeni aktivisti se terete za “verbalni delikt” za nešto što nisu uradili. Njihovo osuđivanje bilo bi presedan u pravosuđu. Ono je takođe najozbiljnija pretnja slobodi izražavanja u Srbiji i poruka svima kojima se usude da govore kritički, bilo u javnosti bilo privatno, o aktuelnoj situaciji u zemlji da se paze jer mogu završiti na robiji.

Aktivistkinje pozvane na informativni razgovor

Aktivistkinje neformalne grupe mladih SviČe, Jelena Božić i Darja Stjepić, pozvane su na informativni razgovor u Policijsku stanicu u Novom Sadu. Razlozi pozivanja nisu bili navedeni u samom pozivu, ali su aktivistkinje nakon razgovora saopštile da su na informativni razgovor pozvane u svojstvu građanki zbog grafita koji su napisale na zgradi Bezbednosno informativne agencije u Novom Sadu a na kojem su tražile oslobađanje aktivista Stava i PSG-a koji se od 14. marta nalaze u zatvoru pod sumnjom da su izvršili krivično delo “pripremanje dela protiv ustavnog uređenja i bezbednosti Srbije, u vezi sa krivičnim delom pozivanje na nasilnu promenu ustavnog uređenja.” Na oslobađanje aktivista/kinja pozvali su i iz Evropskog parlamenta nakon usvajanja Rezolucije izvestioca za Srbiju Tonina Picule. U Rezoluciji se navodi i da Evropski parlament “najoštrije osuđuje instrumentalizaciju ovog slučaja od strane propagandnih medija i neosnovano produžavanje pritvora” i pozivaju se nadležni organi da iz pritvora odmah oslobode šestoro aktivista. Još jedan aktivista, Krsta Tomković, priveden je i ubrzo pušten, a sumnjiči se za delo “ometanje pravde” jer je kontaktirao službu za informisanje Višeg suda u Novom Sadu, tražeći obaveštenje u vezi sa prethodno podnetim zahtevom za pristup informacijama od javnog značaja, a u vezi sa hapšenjem aktivista. Pozivanje aktivistkinja grupe SviČe na informativni razgovor, i privođenje Krste Tomkovića samo je još jedan od načina vršenja pritiska na sve one koji se bore za oslobađanje ovih političkih zatvorenika koji su nakon nelegalnog prisluškivanja završili u zatvoru.

Napadnut Omladinski centar CK13

U dvorište prostorija novosadskog omladinskog centra CK13, bačena je baklja uoči početka dreg žurke. Jedna osoba je tom prilikom povređena. U danima pre održavanja dreg performansa, neonacističke grupacije pozivale su na nasilno sprečavanje događaja, a pre bacanja baklje, nepoznate osobe iscepale su anti-ratne transparente na prostorijama udruženja. Ovaj homofobični napad na udruženje posledica je sistemskog nekažnjavanja napadača na LGBTQ zajednicu u Srbiji, i još jedan je u nizu napada na CK13 od strane ekstremnih desničara koji godinama uznemiravaju posetioce ovog omladinskog centra koji se bavi brojnim pitanjima poput suočavanja sa prošlošću, nenasilnim delovanjem i sl.

Poništeni konkursi za kulturu

Konkurs za kulturu Sekretarijata grada Beograda je, kako se navodi u Odluci od 23. aprila, stavljen van snage zbog činjenice da su pojedini članovi stručnih komisija podneli ostavke. Uz obrazloženje da nema dovoljno finansijskih sredstava, iako su u javnom pozivu naveli da su sredstva obezbeđena, sredinom aprila je odlukom gradonačelnika Zrenjanina poništen i lokalni konkurs za finansiranje projekata u okviru programa "Zrenjanin – prestonica kulture Srbije 2025". Ovo je nastavak prakse urušavanja položaja radnika/ca u kulturi i pokazuje odsustvo namere nadležnih da se posvete jačanju podrške u ovoj važnoj oblasti društvenog života, a brojne organizacije ostaju bez finansijske podrške koja je ključna za njihov opstanak.

Pritisak na štrajkače

Zaposlenima u pravosudnim organima u Nišu i okolini koji su stupili u štrajk umanjene su zarade. Nezadovoljni materijalnim položajem i uslovima rada, radnici/e imaju zagarantovano pravo na štrajk. Umanjenje zarada očigledan je pokušaj vršenja pritiska na radnike/ce kako bi odustali od svojih zahteva i grubo je kršenje osnovnih radničkih prava do kojeg dolazi svega nekoliko dana nakon obeležavanja Međunarodnog praznika rada.

Zabrana Mikser festivala

Ovogodišnji Mikser festival neće biti održan u Silosima kao što je bio slučaj ranijih godina. Milan Beko, vlasnik luke Beograd i direktor Silosa, tri nedelje pre početka Miksera nije dozvolio da se festival održi u ovom prostoru, objavio je Ivan Lalić, jedan od osnivača Miksera, a razlog za to su, kako je dodao učesnici debatnog programa. Mikser festival je godišnji kulturni događaj koji promoviše inovativne, održive i društveno angažovane ideje u dizajnu, arhitekturi, urbanističkom planiranju, novim tehnologijama, umetnosti, muzici i komunikacijama, a u debatnom delu se razgovara o različitim društveno-aktuelnim temama. Otkazivanje jednog prostora neće sprečiti održavanje festivala, ali je jasan pokazatelj cenzure koja se sprovodi u cilju suzbijanja kritičkih glasova u javnom, privatnom i digitalnom prostoru.